

Rapport

över särskild utredning av område i anslutning
till RAÄ 15, Umeå socken och kommun. Västerbottens län.

NOVEMBER 1999

BERIT ANDERSSON

Rapport över särskild utredning med anledning av detaljplaneläggning av område vid norra paviljongerna för bostadsbyggande, Umeå socken och kommun, Västerbottens län.

BAKGRUND

Inom det berörda området är en tidigare känd fornlämningslokal omfattande två gravrösen , RAÄ 15 Umeå sn. Möjligen har båda tidigare undersökts av Laestadius i början av 1900-talet. Hans Christiansson undersökte och restaurerade ett av rösen (nummer 2) 1960. Enligt Christiansson rapport så fanns en vall av grus med decimeterstora stenar runt röset, dessa var ofta skärviga och skarpkantade (möjlig skärvsten). Vidare nämns en "mycket ren" klapperstensyta på rösets norra och västra sida. Denna yta kan möjligen utgöra en bålplats.

En särskild arkeologisk utredning utfördes 1999-11-02 - 11-03 av Västerbottens museum genom Berit Andersson, Erik Sandén, Andreas Stångberg och praktikant Malin Pantzare. Utredningen utfördes genom okulär besiktning inklusive sondning, vidare gjordes 12 provgropar med maskin (ca 1m² stora) samt 63 mindre provgropar med spade. För att avgöra huruvida ursprunglig markyta kunde återfinnas under paviljongerna gjordes en besiktning under de tre huskroppar som var åtkomliga.

ARBETSMETOD

Efter den inledande sondningen kunde det konstateras att den skogsmark som ligger NO och mellan paviljongerna i huvudsak är omrörd och mycket storblockig. Inga provgropar togs i detta område. Maskin användes för provgropar inom områden som var störda av sentida aktiviteter såsom gräsmatta, lekpark mm. med undantag av grop 12 som grävdes i skogsmark. Provgropar med spade grävdes i de kvarvarande, förhållandevis ostörda skogspartierna.

RESULTAT

Inga nya fornlämningar påträffades vid utredningen. I anslutning till de båda stensättningarna är två mindre stensamlingar. Omedelbart öster om grav nr 1 är en övertorvad stensamling ca. 2m i diameter och ca 1m söder om grav 2 är en stencirkel, ca 1,5m i diameter. Dessa båda är sannolikt sentida men bör utredas vidare vid en exploatering. Utanför området, ca 3,5m norr om grav 1 är ett jordfast block med en hållristningsliknande fördjupning i blocket, sannolikt rör det sig om ett s. k. vitterspår, ett inslag av annan, mera lättvittrad bergart.

Besiktningen under huskropparna samt provgropar med maskin visade dock att stora delar av den ursprungliga markytan finns kvar under påförda lager. Under huskropparna finns det stubbar kvar och den ursprungliga markytan är övertäckt med ett ca. 15cm tjockt lager sand. I 7 av de tolv stora provgroparna fanns ursprunglig markyta med efterföljande blekjord kvar, under ett lager matjord eller sand. Grop 6, 9, 10 och 12 grävdes till ca 1m djup för provtagning för markkemiska analyser, grop 10 och 12 vattenfylldes ganska omgående och endast ca 40cm av gropen var ovanför vatten. Markslaget i grop 10 och 12 var i huvudsak grå sand med smärre inslag av små stenar, möjligen har sanden påförts för att dränera ett sankt område.

I områdets östligaste del, invid den cykelväg som löper i nord-sydlig riktning finns resten efter en ladugård i form av en uppfartsramp. Utanför området i NÖ finns även gammal åkermark. Studier av gamla kartor på Lantmäteriet visat att gården saknas på laga skiftes-kartan från 1876-1877. På Generalstadbskartan (uppmätt 1902) ligger det ett hus i detta område men enligt 1959 års ekonomiska karta finns inget hus kvar. De rester som finns kan inte betraktas som fornlämning. Den gång- och cykelväg som löper genom områdets östra del finns med på ekonomiska kartan 1954 samt på en karta från 1949.

Området var ganska utsatt för väder och vind under bronsålder och kanske inte det mest lämpade för en bosättning. Det vore värdefullt om spåren efter vistelsen vid gravläggandet eller en bålplats kunde återfinnas. Det kan även finnas lämningar efter kortare uppehåll på platsen. Det faktum att stora delar av den ursprungliga markytan inom det berörda området inte är störd av sentida aktiviteter, utan endast överlagrad av matjord, gör att vi föreslår en schaktkontroll när markarbeten inleds.

Beskrivning av provgropar grävda med maskin:

- 1: ca 20cm påförd matjord
stenig morän
ursprunglig markyta med blekjord saknas
- 2: ca 5-10cm påförd matjord
ca 10cm finkornig sand med inblandning av sten
gammal markyta följt av blekjord, 1 ev. skärvsten
- 3: ca. 10cm matjord
gul sand till gropens botten
ursprunglig markyta med blekjord saknas
- 4: ca 15cm matjord
svart sotigt lager
gulröd sand
ursprunglig markyta med blekjord saknas
- 5: ca 25cm matjord
gammal markyta följt av blekjord,
morän med inslag av större block
- 6: ca 5 cm matjord
ca 10cm gul sand
gammal markyta följt av blekjord
1 bit magrad bränd lera, ev tegel, bitar av stelnad tjära
3 prov taget för markkemisk analys på 40, 60 och 70cm djup
- 7: ca 15cm matjord
ca 10cm gul sand
ursprunglig markyta med blekjord saknas
- 8: ca 25cm matjord
gammal markyta följt av blekjord
mellan den påförda matjorden och ursprunglig markyta, på ca 30cm
djup, fanns en mörkfärgning i den S profilen
- 9: ca 15cm matjord
ca 10cm ljus mörk
gammal markyta följt av blekjord
storblockig morän
1 prov taget för markkemisk analys
- 10: ca 15cm matjord
gammal markyta
ljus sand med inslag av mindre stenar
1 prov taget för markkemisk analys

11: ca 10cm matjord
ca 30cm brun sand
gul sand
ursprunglig markyta med blekjord saknas

12: torvlager
ljus sand med inslag av mindre stenar
1 prov taget för markkemisk analys

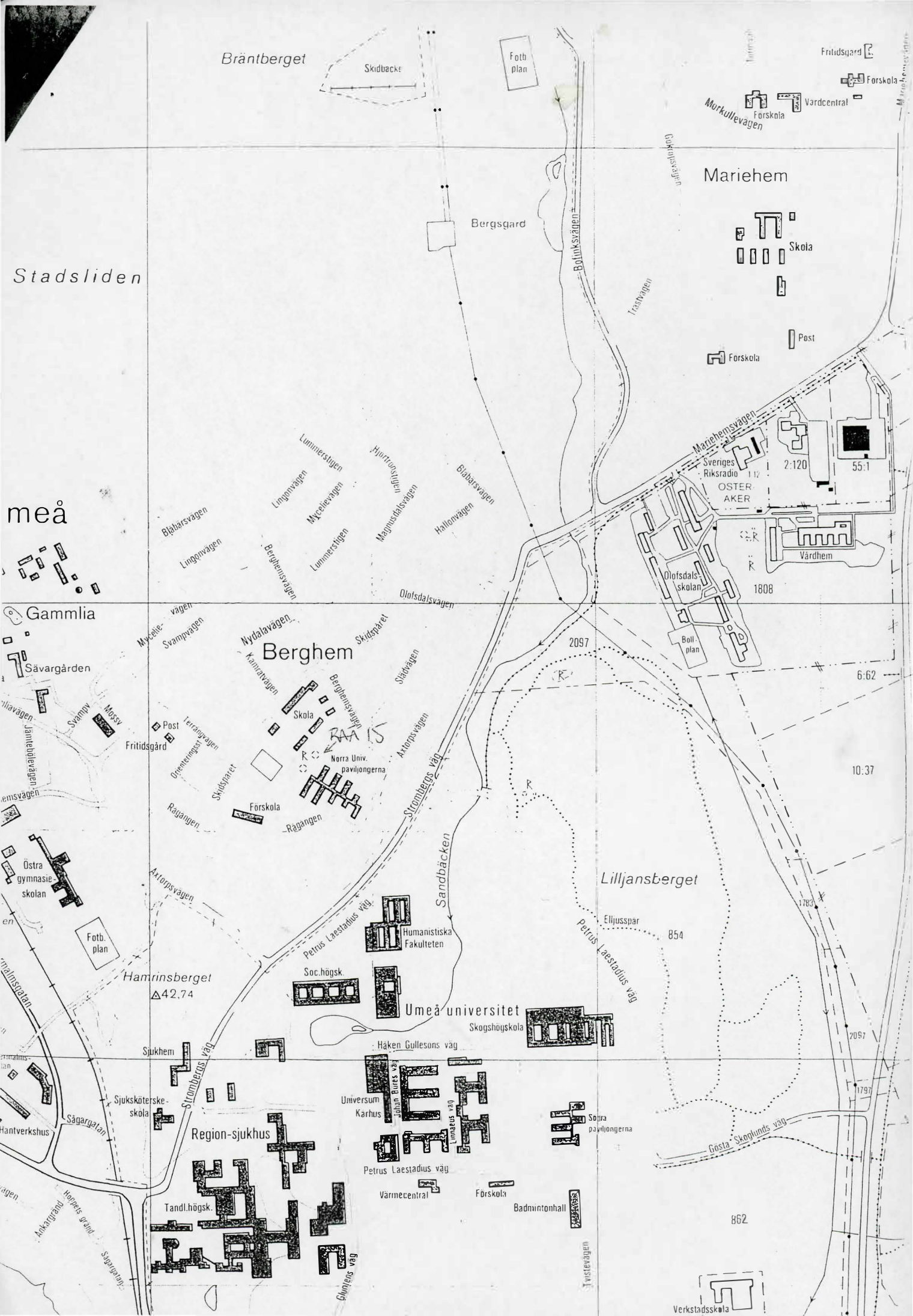
Område A:
32 provgropar med 10m mellanrum

Område B:
7 provgropar med 10m mellanrum

Område C:
10 provgropar med 10m mellanrum

Område D:
8 provgropar med 10m mellanrum

Område E:
6 provgropar med 10m mellanrum

Bräntberget

Skidbacke

Fotb plan

Fritidsgård

Forskola

Morkullevägen
Forskola
Vårdcentral

Mariehem

Skola

Post

Forskola

Stadsliden

Bergsgård

Blåbärsvägen

Hyllövsvägen

Lumnerstigen

Lingonvägen

Bergshemsvägen

Blåbärsvägen

Lingonvägen

meå

Gammlia

Sävargården

Myrskällavägen
Svampvägen

Berghem

Norra Univ. paviljongerna

Forskola

Östra gymnasie skolan

Fotb. plan

Hamrinsberget
△42.74

Sjukhem

Sjuksköteskolan

Region-sjukhus

Tandl.högsk.

Humanistiska Fakulteten

Soc.högsk.

Umeå universitet

Skogshögskola

Universum Karhus

Petrus Laestadius väg

Värmecentral

Forskola

Södra paviljongerna

Badmintonhall

Lilljansberget

Petrus Laestadius väg

Elijusspar

Östra Skoglundsväg

Verkstads skola

862

2097

6:62

10:37

854

2097

1797

Plan över provgropar tagna vid
särskild arkeologisk utredning 1999-11-02 - 11-03

